

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Α. Πασχαλίδου
Β. Πελώνη
Τηλέφωνο: 210-3443422
210-3442238

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθ. Προτεραιότητας:

Αθήνα, 18-10-2018
Αρ. Πρωτ. 175345/Δ2

ΠΡΟΣ:

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Συντονιστές Εκπ/κού Έργου Δ.Ε. (μέσω των Περιφερειακών Δ/νσεων Εκπ/σης)
- Δ/νσεις Δ/θμιας Εκπ/σης
- Γενικά Λύκεια (μέσω των Δ/νσεων Δ/θμιας Εκπ/σης)

ΚΟΙΝ.:

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
info@iep.edu.gr

ΘΕΜΑ: Οδηγίες για τη διδασκαλία μαθημάτων Κοινωνικών Επιστημών και Φυσικής Αγωγής ημερησίου και εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2018-2019

Σχετ.: Τα με αρ. πρωτ. εισ. ΥΠ.Π.Ε.Θ. 141607/03-09-2018 και 162125/01-10-2018 έγγραφα

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 33/26-07-2018 του Δ.Σ, Ανακοίνωση στο ορθό 31-08-2018 και πράξη 44/27-09-2018) σας αποστέλλουμε τις παρακάτω οδηγίες για τη διδασκαλία μαθημάτων Κοινωνικών Επιστημών ημερησίου και εσπερινού Γενικού Λυκείου (**Ιστορία, Θρησκευτικά, Πολιτική Παιδεία, Σύγχρονος κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία, Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών, Ιστορία Κοινωνικών Επιστημών, Κοινωνιολογία, Φυσική Αγωγή**) για το σχολικό έτος 2018-2019:

I. Ιστορία

II. Θρησκευτικά

III. Πολιτική Παιδεία

IV. Σύγχρονος κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία

V. Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών

VI. Ιστορία Κοινωνικών Επιστημών

VII. Κοινωνιολογία

VIII. Φυσική Αγωγή

I. Ιστορία

• **Ιστορία της Α΄ και Β΄ τάξης ημερήσιου Γενικού Λυκείου**

Για το μάθημα της **Ιστορίας** στην **Α΄ και Β΄ τάξη του ημερησίου Γενικού Λυκείου** για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως έχουν οριστεί για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το με αριθ. πρωτ. 187999/Δ2/02-11-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες για τη διδασκαλία της *Ιστορίας* στις Α΄, Β΄ Ημερήσιου ΓΕΛ και Α΄, Β΄ Εσπερινού ΓΕΛ για το σχολικό έτος 2017 – 2018»).

• **Ιστορία της Α΄ τάξης εσπερινού Γενικού Λυκείου**

Για το μάθημα της **Ιστορίας** στην **Α΄ τάξη του εσπερινού Γενικού Λυκείου** για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως έχουν οριστεί για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το με αριθ. πρωτ. 187999/Δ2/02-11-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες για τη διδασκαλία της *Ιστορίας* στις Α΄, Β΄ Ημερήσιου ΓΕΛ και Α΄, Β΄ Εσπερινού ΓΕΛ για το σχολικό έτος 2017 – 2018») και με το ΦΕΚ 3202/12-09-2017.

• **Ιστορία της Β΄ τάξης εσπερινού Γενικού Λυκείου**

Για το μάθημα της **Ιστορίας** στη **Β΄ τάξη του εσπερινού Γενικού Λυκείου** για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως έχουν οριστεί για τη Β΄ τάξη του ημερησίου Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το με αριθ. πρωτ. 187999/Δ2/02-11-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες για τη διδασκαλία της *Ιστορίας* στις Α΄, Β΄ Ημερήσιου ΓΕΛ και Α΄, Β΄ Εσπερινού ΓΕΛ για το σχολικό έτος 2017 – 2018»).

• **Ιστορία Γενικής Παιδείας της Γ΄ τάξης ημερήσιου Γενικού Λυκείου**

Για τη διδακτέα ύλη του μαθήματος **Ιστορίας Γενικής Παιδείας** στη **Γ΄ τάξη Ημερησίου Γενικού Λυκείου** για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύει η με αρ. πρωτ. 141966/Δ2/05-09-2016 Υ.Α. (ΦΕΚ Β΄ 2894/12-09-2016).

• **Ιστορία Γενικής Παιδείας της Δ΄ τάξης εσπερινού Γενικού Λυκείου**

Η διδακτέα ύλη του μαθήματος **Ιστορίας Γενικής Παιδείας** στη **Δ΄ τάξη εσπερινού Γενικού Λυκείου** για το σχολικό έτος 2018-2019 ορίζεται ως εξής:

Από το βιβλίο «Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου (από το 1815 έως σήμερα)» της Γ΄ Τάξης Γενικού Λυκείου και Δ΄ Τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου, των Ιωάννη Κολιόπουλου, Κωνσταντίνου Σβολόπουλου, Ευάνθη Χατζηβασιλείου, Θεόδωρου Νημά, Χάριτος Σχολινάκη -Χελιώτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΝ 19° ΑΙΩΝΑ (1815-1871)

Εισαγωγή

1. Το Συνέδριο Ειρήνης της Βιέννης (1814-1815) Μόνο οι υποενοότητες:

Η σύγκληση του συνεδρίου

Το τέλος του Ναπολέοντα και η ίδρυση της Ιερής Συμμαχίας

2. Τα εθνικά και φιλελεύθερα κινήματα στην Ευρώπη.

Μόνο η υποενοότητα: Οι δυνάμεις της προόδου και οι πολιτικές ανατροπές

3. Η Ελληνική Επανάσταση του 1821. Ένα μήνυμα ελευθερίας για την Ευρώπη. Μόνο οι

υποεπενότητες:

Ο χαρακτήρας της Ελληνικής Επανάστασης Η πολιτική συγκρότηση των Ελλήνων Η έκβαση της Επανάστασης

4. Το ελληνικό κράτος και η εξέλιξη του (1830-1881)

6. Η Βιομηχανική Επανάσταση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄. Από τον 19ο στον 20ό αιώνα (1871-1914).

Εισαγωγή

1. Η ακμή της ευρωπαϊκής αποικιοκρατίας

3. Προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό της Ελλάδας.

Μόνο οι υποεπενότητες:

Η κατάσταση στο ελληνικό κράτος κατά την πρώτη πενήνταετία του βίου του Ο Χαρίλαος Τρικούπης και η εκσυγχρονιστική πολιτική του Το Κίνημα στο Γουδή και ο Ελ. Βενιζέλος

4. Εθνικά κινήματα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Μόνο η παράγραφος που αφορά τους Οθωμανούς Τούρκους και το Νεοτουρκικό κίνημα.

5. Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912-1913) Μόνο οι υποεπενότητες:

Ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος

Ο Β΄ Βαλκανικός πόλεμος και η Συνθήκη του Βουκουρεστίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄.

Ο Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ

Εισαγωγή

1. Οι ανταγωνισμοί των μεγάλων δυνάμεων (1870-1914)

2. Η διεξαγωγή και η έκβαση του πολέμου (1914-1918) Μόνο οι υποεπενότητες:

Ο πόλεμος γίνεται παγκόσμιος.

Το Μακεδονικό μέτωπο και το τέλος του πολέμου.

Οι συνέπειες του πολέμου.

3. Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

4. Το Συνέδριο Ειρήνης των Παρισίων (1919-1920)

6. Η Ρώσικη Επανάσταση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

1. Η δεκαετία 1920-1930

2. Εσωτερικές εξελίξεις στην Ελλάδα (1923-1930)

3. Η διεθνής οικονομική κρίση και οι συνέπειες της

4. Η Ελλάδα στην κρίσιμη δεκαετία 1930-1940

5. Ο υπόλοιπος κόσμος Μόνο η υποεπενότητα:

Η οικονομική ανάκαμψη των ΗΠΑ και η ενίσχυση της διεθνούς θέσης τους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄.

Ο Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Εισαγωγή

1. Προς νέα ένοπλη αναμέτρηση

3. Η συμμετοχή της Ελλάδας στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και η Εθνική Αντίσταση

4. Η συμμαχική αντεπίθεση και η ολοκληρωτική ήττα της ναζιστικής Γερμανίας - Η συνθηκολόγηση της Ιαπωνίας

Μόνο η υποενοότητα:

Η παράδοση της Γερμανίας και της Ιαπωνίας

5. Τα εγκλήματα πολέμου κατά της Ανθρωπότητας - Το ολοκαύτωμα

6. Ο ανταγωνισμός στο στρατόπεδο των νικητών

7. Οι συνθήκες Ειρήνης και η ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου στην Ελλάδα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ.

Ο ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Οι ενότητες 1 - 8.

II. Θρησκευτικά

- **Θρησκευτικά των Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεων του ημερήσιου Γενικού Λυκείου**

Για το μάθημα των Θρησκευτικών των Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεων του ημερήσιου Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως έχουν οριστεί για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 168781/Δ2/09-10-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες για τη διδασκαλία των Θρησκευτικών στα ημερήσια και εσπερινά Λύκεια για το σχολικό έτος 2017-2018»).

- **Θρησκευτικά των Α΄, Γ΄ και Δ΄ τάξεων του εσπερινού Γενικού Λυκείου**

Για το μάθημα των Θρησκευτικών των Α΄, Γ΄ και Δ΄ τάξεων του εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως έχουν οριστεί για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 168781/Δ2/09-10-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες για τη διδασκαλία των Θρησκευτικών στα ημερήσια και εσπερινά Λύκεια για το σχολικό έτος 2017-2018»).

- **Θρησκευτικά Β΄ τάξης του εσπερινού Γενικού Λυκείου**

Ως διδακτέα ύλη ορίζονται από τον Φάκελο Μαθήματος των Θρησκευτικών της Β΄ τάξης Γενικού Λυκείου («Θρησκεία και Κοινωνία»), οι τρεις πρώτες Διδακτικές Ενότητες αυτού ως ακολούθως:

1) Θεός, 2) Θρησκεία, 3) Κοινωνία.

Ως προς τις οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος για τη Β΄ τάξη του εσπερινού Γενικού Λυκείου, ισχύουν οι γενικές οδηγίες διδασκαλίας για το μάθημα των Θρησκευτικών όπως έχουν οριστεί για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 168781/Δ2/09-10-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες για τη διδασκαλία των Θρησκευτικών στα ημερήσια και εσπερινά Λύκεια για το σχολικό έτος 2017-2018»).

III. Πολιτική Παιδεία: της Α΄ τάξης ημερησίου και εσπερινού Γενικού Λυκείου

Για το μάθημα της Πολιτικής Παιδείας της Α΄ τάξης ημερησίου και εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως έχουν οριστεί για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 168776/Δ2/09-10-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος Πολιτική Παιδεία

στο Ημερήσιο και Εσπερινό Γενικό Λύκειο για το σχολικό έτος 2017 -2018») με την εξής προσθήκη:

Στο Κεφ. 7 «Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ» προστίθεται στη διδακτέα ύλη η υποενότητα 7.9 με τίτλο «Η ασφάλεια του πολίτη-Πολιτική Άμυνα και Πολιτική Προστασία»

Άρα η διδακτέα ύλη του **ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 7** διαμορφώνεται ως εξής

ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ	Ώρες	Παρατηρήσεις ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
7.1 Το αξίωμα του πολίτη: ελεύθερος, υπεύθυνος και ενεργός πολίτης 7.6 Φορολογική συνείδηση 7.7 Κοινωνική ευαισθησία Α) Τα δικαιώματα του παιδιού Β) Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 7.8 Ο εθελοντισμός 7.9 Η ασφάλεια του πολίτη- Πολιτική Άμυνα και Πολιτική Προστασία 7.10 Ο ψηφιακός πολίτης	5(+2)	Να δοθεί έμφαση στην έννοια του ενεργού πολίτη που συμμετέχει στα κοινά με αίσθηση της ατομικής του ευθύνης αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.

IV. Σύγχρονος κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία

- **Σύγχρονος κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία της Β΄ τάξης του ημερήσιου Γενικού Λυκείου**

Προτείνεται το μάθημα να γίνεται σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων/η διδάσκουσα το επιθυμεί και καταστεί δυνατό στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος.

Εισαγωγή

Σκοπός του μαθήματος είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:

- κατανοούν, να συζητούν και να κρίνουν το πολιτικό και κοινωνικό παρόν
- συνδέουν αυτό που συμβαίνει στον κόσμο της καθημερινής τους εμπειρίας με την ευρύτερη εικόνα του σημερινού κοινωνικού κόσμου,
- εμπεδώσουν δημοκρατικές αρχές συμπεριφοράς,
- υιοθετήσουν στάσεις και να αποκτήσουν νοοτροπίες συμβατές με την πολυπολιτισμική φυσιογνωμία της σημερινής κοινωνίας και να
- αναπτύξουν ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του ενεργού πολίτη.

Το περιεχόμενο του νέου μαθήματος αναπτύσσεται σε 11 θεματικές ενότητες και αντίστοιχα προτείνονται 11 φάκελοι εκπαιδευτικού υλικού μέσω των οποίων επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατακτήσουν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε ενότητας. **Το διδακτικό υλικό** που προτείνεται για κάθε θεματική ενότητα στο πλαίσιο του μαθήματος «Σύγχρονος Κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία» παρέχει στους μαθητές και τις μαθήτριες της Β΄ Λυκείου ένα πλήθος από ευκαιρίες να εμπλακούν ενεργά στη διαδικασία του μαθήματος. Προσεγγίζουν αυθεντικά κείμενα, έρχονται σε επαφή με πλούσιο πολυτροπικό υλικό (εικόνες, διαγράμματα, εικαστικά έργα τέχνης), επικοινωνούν και συνεργάζονται συμμετέχοντας σε ομάδες εργασίας, εκφράζουν και υποστηρίζουν τις απόψεις τους μέσα σε ένα δημοκρατικό κλίμα, πρωτοτυπούν, προτείνουν ιδέες και λύσεις, ασκούνται στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. Με αυτόν τον τρόπο αξιοποιούν το πλήθος των κοινωνικών θεμάτων που καλούνται να πραγματευτούν για να προσεγγίζουν κριτικά την κοινωνική, οικονομική και πολιτική πραγματικότητα που τους περιβάλλει.

Οι εκπαιδευτικοί προτείνεται να οργανώνουν τη διδασκαλία τους με οδηγό το **Πρόγραμμα σπουδών** του μαθήματος. Σε αυτό προσδιορίζονται τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τίθενται οι θεματικοί άξονες που εξειδικεύουν το γνωστικό αντικείμενο και προτείνονται ενδεικτικές δραστηριότητες. Βασικό εργαλείο για εκπαιδευτικούς και μαθητές και μαθήτριες είναι ο **φάκελος υλικού ανά θεματική ενότητα**, ο οποίος περιλαμβάνει: α) τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως αυτά αναγράφονται στο πρόγραμμα σπουδών, β) ενδεικτικές δραστηριότητες με τις οποίες ζητείται από τους μαθητές και τις μαθήτριες κυρίως κριτική ανάγνωση κειμένων και ποικίλου πολυτροπικού υλικού, γ) πληροφοριακά κείμενα που εμπλουτίζουν το γνωστικό υλικό. Επιπρόσθετα, σε κάθε θεματική ενότητα υπάρχουν ορισμένες συμπληρωματικές δραστηριότητες που παρέχουν στους εκπαιδευτικούς να τις αξιοποιήσουν ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης τους. Τέλος, έννοιες και όροι επεξηγούνται στο Γλωσσάρι.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν επιπλέον τη δυνατότητα να εμπλουτίσουν το προτεινόμενο υλικό των δραστηριοτήτων αλλά και να το προσαρμόσουν στις ανάγκες της κάθε σχολικής τάξης. Στο πλαίσιο που ορίζεται από το πρόγραμμα σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό που το συνοδεύει, επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατακτήσουν ένα επαρκές επίπεδο κοινωνικού και πολιτικού εγγραμματισμού, να εξοικειωθούν με την οργάνωση και τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος και, τέλος, να σέβονται τις αρχές του δικαίου, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας και της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της κοινωνικής αλληλεγγύης, τις οποίες κάνει πράξη ο σύγχρονος πολίτης της ελληνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς κοινότητας ως υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι διδασκαλίας του μαθήματος, είναι αναγκαία η χρήση διάφορων τύπων αξιολόγησης σε συνδυασμό με τις μεθόδους και τις στρατηγικές διδασκαλίας.

Διδακτέα ύλη

Θεματικές ενότητες (με τις αντίστοιχα προτεινόμενες διδακτικές ώρες - Δ.Ω.):

1. Δημοκρατία (4 Δ.Ω.)
2. Πολίτης και Δικαιώματα (4 Δ.Ω.)
3. Ευρωπαϊκή Ένωση (4 Δ.Ω.)

4. Πληθυσμός (4 Δ.Ω.)
5. Ταυτότητες (4 Δ.Ω.)
6. Παγκοσμιοποίηση (2 Δ.Ω.)
7. Μετανάστευση (4 Δ.Ω.)
8. Φτώχεια και Ανεργία (4 Δ.Ω.)
9. Κοινωνική κινήματα (2 Δ.Ω.)
10. Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (2 Δ.Ω.) και
11. Δίκαιο και Παραβατικότητα (4 Δ.Ω.)

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το γενικό σύνολο των Δ.Ω. του διδακτικού έτους ανέρχεται σε 38, ενώ προτείνεται έξι (6) Δ.Ω. επιπλέον να διατεθούν για την εκπόνηση δημιουργικών εργασιών και το υπόλοιπο του διδακτικού χρόνου να αξιοποιηθεί από τους και τις εκπαιδευτικούς, σύμφωνα με τις ανάγκες της τάξης τους (π.χ. επαναλήψεις, εργασίες, κ.λπ.).

- **Σύγχρονος κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία Β΄ και Γ΄ τάξης εσπερινού Λυκείου**

Εισαγωγή

Σκοπός του μαθήματος είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:

- κατανοούν, να συζητούν και να κρίνουν το πολιτικό και κοινωνικό παρόν
- συνδέουν αυτό που συμβαίνει στον κόσμο της καθημερινής τους εμπειρίας με την ευρύτερη εικόνα του σημερινού κοινωνικού κόσμου,
- εμπεδώσουν δημοκρατικές αρχές συμπεριφοράς,
- υιοθετήσουν στάσεις και να αποκτήσουν νοοτροπίες συμβατές με την πολυπολιτισμική φυσιογνωμία της σημερινής κοινωνίας και να
- αναπτύξουν ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του ενεργού πολίτη.

Το περιεχόμενο του νέου μαθήματος αναπτύσσεται σε 11 θεματικές ενότητες και αντίστοιχα προτείνονται 11 φάκελοι εκπαιδευτικού υλικού μέσω των οποίων επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατακτήσουν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε ενότητας. **Το διδακτικό υλικό** που προτείνεται για κάθε θεματική ενότητα στο πλαίσιο του μαθήματος «Σύγχρονος Κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία» παρέχει στους μαθητές και τις μαθήτριες της Β΄ Λυκείου ένα πλήθος από ευκαιρίες να εμπλακούν ενεργά στη διαδικασία του μαθήματος. Προσεγγίζουν αυθεντικά κείμενα, έρχονται σε επαφή με πλούσιο πολυτροπικό υλικό (εικόνες, διαγράμματα, εικαστικά έργα τέχνης), επικοινωνούν και συνεργάζονται συμμετέχοντας σε ομάδες εργασίας, εκφράζουν και υποστηρίζουν τις απόψεις τους μέσα σε ένα δημοκρατικό κλίμα, πρωτοτυπούν, προτείνουν ιδέες και λύσεις, ασκούνται στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. Με αυτόν τον τρόπο αξιοποιούν το πλήθος των κοινωνικών θεμάτων που καλούνται να πραγματευτούν για να προσεγγίζουν κριτικά την κοινωνική, οικονομική και πολιτική πραγματικότητα που τους περιβάλλει.

Οι εκπαιδευτικοί προτείνεται να οργανώνουν τη διδασκαλία τους με οδηγό το **Πρόγραμμα σπουδών** του μαθήματος. Σε αυτό προσδιορίζονται τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τίθενται οι θεματικοί άξονες που εξειδικεύουν το γνωστικό αντικείμενο και προτείνονται ενδεικτικές δραστηριότητες. Βασικό εργαλείο για

εκπαιδευτικούς και μαθητές και μαθήτριες είναι ο **φάκελος υλικού ανά θεματική ενότητα**, ο οποίος περιλαμβάνει: α) τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως αυτά αναγράφονται στο πρόγραμμα σπουδών, β) ενδεικτικές δραστηριότητες με τις οποίες ζητείται από τους μαθητές και τις μαθήτριες κυρίως κριτική ανάγνωση κειμένων και ποικίλου πολυτροπικού υλικού, γ) πληροφοριακά κείμενα που εμπλουτίζουν το γνωστικό υλικό. Επιπρόσθετα, σε κάθε θεματική ενότητα υπάρχουν ορισμένες συμπληρωματικές δραστηριότητες που παρέχουν στους εκπαιδευτικούς να τις αξιοποιήσουν ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης τους. Τέλος, έννοιες και όροι επεξηγούνται στο Γλωσσάρι.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν επιπλέον τη δυνατότητα να εμπλουτίσουν το προτεινόμενο υλικό των δραστηριοτήτων αλλά και να το προσαρμόσουν στις ανάγκες της κάθε σχολικής τάξης. Στο πλαίσιο που ορίζεται από το πρόγραμμα σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό που το συνοδεύει, επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατακτήσουν ένα επαρκές επίπεδο κοινωνικού και πολιτικού εγγραμματισμού, να εξοικειωθούν με την οργάνωση και τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος και, τέλος, να σέβονται τις αρχές του δικαίου, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας και της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της κοινωνικής αλληλεγγύης, τις οποίες κάνει πράξη ο σύγχρονος πολίτης της ελληνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς κοινότητας ως υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι διδασκαλίας του μαθήματος, είναι αναγκαία η χρήση διάφορων τύπων αξιολόγησης σε συνδυασμό με τις μεθόδους και τις στρατηγικές διδασκαλίας.

Διδακτέα ύλη

Θεματικές ενότητες (με τις αντίστοιχα προτεινόμενες διδακτικές ώρες - Δ.Ω.):

1. Δημοκρατία (4 Δ.Ω.)
2. Πολίτης και Δικαιώματα (4 Δ.Ω.)
3. Ευρωπαϊκή Ένωση (4 Δ.Ω.)
7. Μετανάστευση (4 Δ.Ω.)
11. Δίκαιο και Παραβατικότητα (4 Δ.Ω.)

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το γενικό σύνολο των Δ.Ω. του διδακτικού έτους ανέρχεται σε είκοσι (20).

V. Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών (Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών) της Β' τάξης του ημερήσιου Γενικού Λυκείου, της Β' και της Γ' τάξης του εσπερινού Γενικού Λυκείου

Για το μάθημα **Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών της Β' τάξης του ημερήσιου Γενικού Λυκείου, της Β' τάξης και της Γ' τάξης του εσπερινού Γενικού Λυκείου** για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως έχουν οριστεί για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 177285/Δ2 /20-10-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών στο Ημερήσιο και Εσπερινό Γενικό Λύκειο, για το σχολικό έτος 2017 -18»).

VI. Ιστορία Κοινωνικών Επιστημών της Γ΄ τάξης του ημερήσιου Γενικού Λυκείου

Η διδακτέα ύλη του μαθήματος Ιστορία Κοινωνικών Επιστημών (από το **βιβλίο των κ.κ. Γκίβαλου, Γρηγοροπούλου, Κοτρόγιαννου και Μανιάτη**) της Γ΄ τάξης του Γενικού Λυκείου είναι η ακόλουθη:

Κεφ. 1: Επιστήμη και Κοινωνικές Επιστήμες

Παράγραφος: 1.2.: Η εξέλιξη των κοινωνικών επιστημών μέχρι τον 16ο αιώνα

Υποπαράγραφοι: 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4.

Κεφ. 3: Θεμελιωτές των Κοινωνικών Επιστημών

Παράγραφος: 3.1.: Πολιτική Επιστήμη

Υποπαράγραφοι: 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4

Παράγραφος: 3.2: Οικονομική επιστήμη

Υποπαράγραφοι: 3.2.2, 3.2.4.

Παράγραφος: 3.4.: Ψυχολογία

Υποπαράγραφοι: 3.4.1, 3.4.2, 3.4.3, 3.4.4 , 3.4.5

Παράγραφος: 3.5.: Ανθρωπολογία

Υποπαράγραφοι: 3.5.1, 3.5.4, 3.5.5.

Κεφ. 5: Σύγχρονη Κοινωνική Οργάνωση και Συμπεριφορές

Παράγραφος: 5.1 Η Σύγχρονη Κοινωνική Πραγματικότητα

Υποπαράγραφος: 5.1.4

Παράγραφος: 5.2 Φαινόμενα κοινωνικού κατακερματισμού που απαιτούν σύνθετη επιστημονική προσέγγιση

Υποπαράγραφοι: 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3, 5.2.4,

Παράγραφος: 5.3 Τεχνολογία και Κοινωνία

Υποπαράγραφοι: 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.4,

VII. Κοινωνιολογία (Ομάδα προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών και Ομάδα προσανατολισμού Σπουδών Οικονομίας και Πληροφορικής) της Γ΄ τάξης Ημερήσιου Γενικού Λυκείου και της Δ΄ τάξης του εσπερινού Γενικού Λυκείου

Από το βιβλίο «Κοινωνιολογία» των κ.κ. Κασιμάτη, Παπαϊωάννου, Γεωργούλα και Πράνταλου:

Κεφάλαια:

Κεφ. 1. Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία

Κεφ. 5. Εκπαίδευση παράγοντας αναπαραγωγής και αλλαγής της κοινωνίας

Κεφ. 6. Εργασία ανεργία και κοινωνικές ανισότητες

Κεφ. 7. Μορφές και κοινωνικές βάσεις της εξουσίας

Κεφ. 8. Το άτομο, η κοινωνία και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας

Κεφ. 9. Αποκλίνουσα συμπεριφορά: παρεμβατικότητα και εγκληματικότητα

Κεφ. 10. Ετερότητα, διαπολιτισμικές και διακοινωνιακές σχέσεις

Γλωσσάριο

Βιβλιογραφία.

Από το «Τετράδιο Εργασίας και Έρευνας του Μαθητή» ορίζονται ως διδακτέα τα κεφάλαια που αντιστοιχούν στην παραπάνω διδακτέα ύλη του Βιβλίου Μαθητή.

VIII. Φυσική Αγωγή για τις Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεις του ημερησίου Γενικού Λυκείου και της Α΄ τάξης του εσπερινού Γενικού

Για το μάθημα της **Φυσικής Αγωγής** του **ημερησίου Γενικού Λυκείου και της Α΄ τάξης του εσπερινού Γενικού Λυκείου** για το σχολικό έτος 2018-2019 ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως έχουν οριστεί για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με το υπ΄ αριθμ. 221387/Δ2 /15-12-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ. («Οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο Γυμνάσιο και στο Γενικό Λύκειο, για το σχολικό έτος 2017 -18»).

Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Η Προϊσταμένη του Τμ. Α΄
της Δ/σης Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Δ.Ε.
του ΥΠ.Π.Ε.Θ.
Αναστασία Πασχαλίδου

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- Δ/ση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Δ.Ε., Τμ. Α΄, Β΄
- Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Τμ. Α΄
- Διεύθυνση Φυσικής Αγωγής
- Αυτ. Δ/ση Παιδείας, Ομογ., Διαπολ. Εκπ/σης, Ξένων και Μειον. Σχολείων
- Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπ/σης
- Δ/ση Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης
- Διεύθυνση Ιδιωτικής Εκπαίδευσης
- Αυτοτελές Τμήμα Πρότυπων και Πειραματικών Σχολείων